

Діяльність Українського інституту розвитку освіти: реформи в дошкіллі

Вадим КАРАНДІЙ,

директор Українського інституту розвитку освіти
Міністерства освіти і науки України

Нещодавно в Україні було засновано нову державну установу, що працює в галузі розвитку освіти. Її керівник розповідає читачам про ключову мету, роботу команди, далекоглядні плани та найближчі цілі.

ЧИТАЙТЕ У СТАТТІ

- ✓ Над чим працює Український інститут розвитку освіти?
- ✓ Оновлення нормативної бази: Концепція розвитку дошкільної освіти й Базовий компонент.
- ✓ Сучасні дослідження дошкільної освіти.

Нова державна установа: завдання і функції

Український інститут розвитку освіти (УІРО) — державна установа, що творить змістовий та методичний фундамент сучасної конкурентоздатної української освіти, передусім дошкільної та загальної середньої.

Інститут, заснований у 2019 році, належить до сфери управління Міністерства освіти і науки України. Свою діяльність здійснює на основі моніторингу, аналізу та прогнозування процесів, що відбуваються в галузі, з урахуванням кращих українських та зарубіжних практик. Він покликаний стати агенцією для впровадження докорінних освітніх реформ, зокрема Нової української школи.

Розбудовуючи інститут, ми прагнемо перетворити його на об'єднавчий майданчик для професійної спільноти педагогів, експертів, небайдужих представників громадськості, які прагнуть позитивних змін в освіті.

Разом із провідними експертами ми розробляємо нові стандарти освіти, типові освітні програми, сприяємо створенню сучасної навчальної літератури, професійних стандартів та програм підвищення кваліфікації.

Ми прагнемо дебюрократизації освітніх процесів, розширення педагогічної свободи, досягнення

реальної академічної автономії закладів освіти. Сучасна освіта стає більш неформальною, тож окремим напрямом діяльності є розвиток освітньо-інформаційних ресурсів, що сприятимуть індивідуалізації процесів отримання освітніх послуг.

Дошкільна освіта — у центрі уваги

Хоча реформа розпочалася з початкової освіти, важко переоцінити роль дошкілля, що є першою ланкою в системі безперервної освіти відповідно до Міжнародної класифікації стандартів освіти (ISCED). Вона відповідає нульовому рівню освіти, що охоплює два стратегічно важливі періоди: *ранній вік* (від 1 до 3 років) та *дошкільний вік* (від 3 до 6-7 років).

У Рекомендаціях Європейської комісії щодо якості дошкільної освіти та догляду за дітьми зазначено: перші шість років життя людини є найбільш значущими для розвитку ключових компетентностей, які мають великий вплив на її подальше навчання, працевлаштування та досягнення успіху в житті.

Дослідження свідчать: діти, які відвідували заклади дошкільної освіти більше, ніж один рік, у віці 15 років демонструють вищі досягнення з математики за результатами Міжнародної програми з оцінювання освітніх досягнень учнів PISA (Program for International Student Assessment). Водночас ті, хто не відвідував закладів, мали втричі більше шансів на неуспішність у подальшому житті. І, що не менш важливо, інклюзивність дошкілля запобігає соціальній нерівності.

Окрім соціальних, дошкільна освіта має й економічні переваги. Дослідження Світового банку доводять: **витрати на дошкілля мають найвищий відсоток повернення в розвиток людського капіталу** порівняно з витратами на інші ланки освіти.

Концепція розвитку дошкільної освіти

Одним із перших результатів роботи УІРО у сфері дошкілля стала участь його працівників у розробленні Концепції розвитку дошкільної освіти, яка окреслює основні напрями розбудови дошкільної ланки та визначає їх пріоритетність. Розглянемо ключові положення, визначені в проекті Концепції.

Основні принципи дошкільної освіти

- ♦ Визнання унікальності та обдарованості кожної дитини.
- ♦ Цінність дитинства, визнання прав дитини на навчання через гру, дослідницьку та проектну діяльність.
- ♦ Створення умов для всебічного розвитку особистості дитини.
- ♦ Визнання цінності співпраці з родиною.
- ♦ Забезпечення гармонійного переходу дитини з домашнього середовища в освітній простір дитсадка.
- ♦ Надання послуги раннього втручання (за потреби).
- ♦ Забезпечення наступності дошкільної й початкової освіти.
- ♦ Безперервний професійний розвиток педагогічних працівників.
- ♦ Державно-громадське управління.
- ♦ Міжвідомча взаємодія (забезпечення якісного харчування, надання якісних медичних послуг тощо).

Основна мета дошкільної освіти — забезпечення права дитини раннього та дошкільного віку на якісне навчання, виховання та розвиток основними соціальними інститутами, що створює можливості для працевлаштування батьків та розвитку сталого суспільства загалом.

Провідний принцип Концепції Нової української школи — **педагогічне партнерство** — відображено

і в Концепції розвитку дошкільної освіти. Так, основними інститутами навчання, розвитку та виховання дитини раннього і дошкільного віку визнано сім'ю і заклади дошкільної освіти різних типів і форм власності. Державна політика в цій сфері спрямовується на формування партнерства між цими інститутами, культури відповідального батьківства, забезпечення доступності та якості освітніх послуг, підвищення якості професійної діяльності педагогічних кадрів та забезпечення безпечного освітнього середовища.

Виклики, які стоять перед сучасним дошкіллям

- ♦ Відсутність рівного доступу до закладів освіти, зокрема для дітей з особливими освітніми потребами, з родин національних меншин, із соціально вразливих груп.
- ♦ Недостатня мотивація педагогічних працівників та застарілі підходи до їхньої підготовки і професійного розвитку.
- ♦ Потреба в оновленні змісту дошкільної освіти відповідно до основних принципів освітньої реформи.
- ♦ Неefективні підходи до створення безпечного освітнього середовища.
- ♦ Недостатнє розуміння суспільством важливості раннього розвитку, раннього втручання та дошкільної освіти, зокрема для дітей з особливими освітніми потребами.
- ♦ Відсутність комплексної й сталої системи моніторингу якості дошкільної освіти.

Водночас у проекті Концепції окреслено й основні ознаки якісної дошкільної освіти, напрями та шляхи її реалізації, які зможуть ефективно відповісти на перелічені вище виклики.

Наголосимо, що під час громадського обговорення проекту Концепції було отримано численну кількість коментарів, що засвідчує великий інтерес суспільства до дошкілля.

Оновлення Базового компонента дошкільної освіти

У 2012 році був затверджений Державний стандарт дошкільної освіти — Базовий компонент дошкільної освіти, у якому зведено норми і положення, що визначають державні вимоги до рівня освіченості, розвиненості та вихованості дитини 6(7) років, сумарний кінцевий показник набутих нею перед вступом до школи компетенцій.

Як і Державний стандарт початкової освіти, Базовий компонент ґрунтується на компетентнісному підході, передбачає організацію життєдіяльності дітей з урахуванням семи освітніх ліній, кожна з яких завершується узагальненим визначенням результату освітньої роботи — сформованістю певного виду компетенцій.

Необхідність оновлення стандарту дошкільної освіти зумовлюється кількома чинниками.

По-перше, завданням **забезпечення наступності** між державними стандартами дошкільної й початкової освіти.

По-друге, важливістю **врахування результатів останніх досліджень** у царині дошкільної освіти та рекомендацій європейських і міжнародних організацій, зокрема Рекомендацій Європейської комісії щодо використання Європейської рамки якості дошкільної освіти у розробленні державної політики у сфері дошкільної освіти.

По-третє, необхідністю відображення в новому документі **змін, які відбулися у сфері інклюзивної освіти**.

По-четверте, **новими підходами до розроблення таких документів, які існують у міжнародній спільноті**.

Співпраця УІРО з такими міжнародними організаціями як ЮНІСЕФ, Європейський центр Вергеланда дає можливість залучити міжнародних експертів у процес напрацювання подібних документів, зокрема нового освітнього стандарту дошкільної освіти.

Нові дослідження в дошкіллі

У Рекомендаціях Європейської комісії наголошено: формування державної політики має ґрунтуватися на результатах актуальних досліджень.

Останніми роками в Україні за підтримки міжнародних організацій проводилися дослідження, у результаті яких було розроблено низку важливих рекомендацій для управлінців, науковців, педагогів і батьків.

Зокрема це дослідження **“Підтримка працівників дошкільної освіти на державному рівні: дошкільна освіта в Україні”**, проведене за підтримки Міжнародної асоціації “Крок за кроком” зусиллями Інституту для розвитку (Нью-Йорк) спільно з БФ “Інститут розвитку освіти” та ВФ “Крок за кроком”. Його результати мають бути враховані у формуванні державної політики, зокрема у частині створення умов для підготовки й ефективної діяльності педагогів дошкілля.

Інший приклад — дослідження **“Підвищення якості дошкільної освіти та догляду за дітьми в Україні”**, проведене за підтримки ЮНІСЕФ відповідно до Європейської рамки якості дошкільної освіти і догляду за дітьми. Європейська рамка — це міжнародний інструмент для аналізу та оцінювання якості освітніх систем. Вона охоплює такі важливі аспекти якості дошкільної освіти, як доступність; педагогічні кадри; освітні програми; оцінювання, моніторинг; управління і фінансування.

Обговорення питання якості дошкільної освіти передбачає визначення критеріїв її оцінювання у міжнародному контексті. Саме це стало метою

дослідження, яке проводилося в рамках міжнародного проекту **“Міжнародні критерії якості дошкільних програм”** за сприяння МОН України та Представництва ЮНІСЕФ в Україні зусиллями Всеукраїнського фонду “Крок за кроком” спільно з Київським міжнародним інститутом соціології та ВГО “Асоціація працівників дошкільної освіти”.

У рамках цього дослідження представники різних цільових груп (батьки, вихователі, представники управлінь освіти і студенти) з 16 країн мали змогу оцінити запропоновані **критерії якості освіти**, серед яких: взаємодія педагога з дітьми; якість взаємодії працівників закладів дошкільної освіти з родинами вихованців; педагогічна орієнтація та освітня структура.

Цікаво, що оцінка цих критеріїв українськими учасниками дослідження загалом корелювала з оцінками учасників дослідження з інших країн — Німеччини, Данії, Норвегії та ін.

Безумовно, таке спільне бачення критеріїв є вкрай важливим. Проте ще важливіше дослідити, як вони впроваджуються на практиці. Саме це стало основним у **дослідженні якості освітнього процесу в закладах дошкільної освіти за міжнародною методикою ECERS-3** (Early Childhood Environment Rating Scale), ініційованого МОН України. Ініціатива впроваджується УІРО спільно з командою підтримки реформ за підтримки ЮНІСЕФ і Всеукраїнського фонду “Крок за кроком”. У 2020–2021 рр. планується проведення пілотного та основного етапів цього дослідження.

І на завершення

Команда УІРО — це професіонали, об'єднані цінностями Концепції Нової української школи та відкритого суспільства, готові відповідати на виклики процесів реформування освіти.

У планах діяльності УІРО

- ♦ Координація і участь в оновленні Базового компонента дошкільної освіти, професійного стандарту вихователя.
- ♦ Розроблення навчально-методичних матеріалів для вихователів, керівників закладів дошкільної освіти й батьків, зокрема з питань інклюзивного навчання.
- ♦ Продовження досліджень, результати яких мають стати основою для прийняття стратегічних рішень, створення типових програм підвищення кваліфікації та багатьох інших змін.

Хоча наші цілі досить амбіційні, вони, проте, цілком здійсненні завдяки підтримці численних державних та громадських інституцій, міжнародних організацій, педагогів і батьків.

Віriamo в успіх реформи і вітаємо всіх читачів з початком нового навчального року! ■

Як не заплутатися в розмаїтті освітніх технологій?

Обирайте журнали
"Дошкільне виховання",
"Палітра педагога" та "Джміль"

- Щономера – нова актуальна тема
- Ефективні освітні технології
- Методичні рекомендації фахівців
- Цікаві заняття, сценарії, ігри, посібники
- Додаткові е-матеріали передплатникам

Читайте
та надихайтесь!

Передплатіть журнали
до кінця року онлайн:
jmil.com.ua/peredplata

Комплект
зі знижкою!

- Швидко
- Зручно
- Вигідно